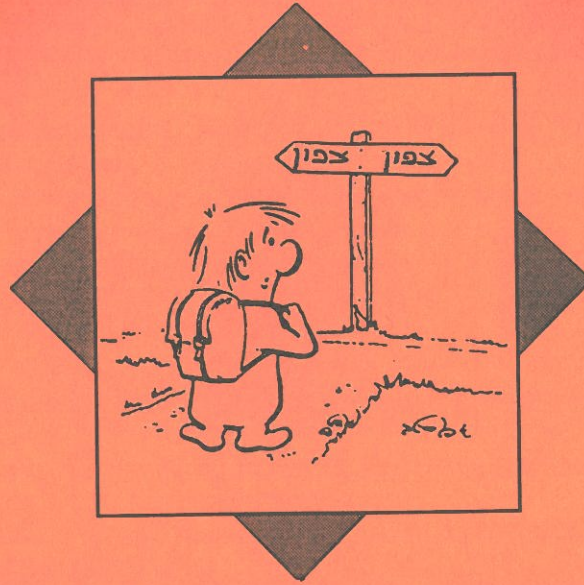


4. סתירה



מידע אינו תמיד נכון ומהימן. לפעמים שתי פיסות מידע סותרות זו את זו. המסקנות שאנו מסיקים ממידע עלולות להיות מוטעות. כשעושים ס"ת ומ"ש מחפשים סתירות ומסקנות שגויות.

סתירות (ס"ת)

לפנינו שתי אמירות. האמירה השנייה סותרת את הראשונה. שתיהן אינן יכולות להיות נכונות בו זמנית.

דוגמה:

21 בדצמבר הוא היום הקצר ביותר בשנה בחציו הצפוני של כדור-הארץ. 21 בדצמבר הוא היום הארוך ביותר בשנה בחציו הצפוני של כדור-הארץ.

מסקנה שגויה (מ"ש)

ישנן שתי אמירות. השנייה אמורה לנבוע כמסקנה מהראשונה, אך הקשר ביניהן שגוי.

דוגמה:

אם ה-21 בדצמבר הוא היום הקצר ביותר בשנה בחציו הצפוני של כדור-הארץ, אז הוא חייב להיות היום הקצר ביותר בחציו הדרומי של כדור-הארץ.

אם שתי האמירות אינן יכולות להיות נכונות בו זמנית — קיימת ביניהן סתירה. אם אמירה אחת אינה נובעת כמסקנה מהאמירה שממנה היא אמורה לנבוע — יש כאן מסקנה שגויה.

כרטיסי עבודה לחלמיד

תרגול

1. מנהיג מפלגה פוליטית מבטיח להעלות את השכר של כולם ולהקפיא את המחירים. הוא גם מבטיח להפחית את המיסוי ולהשקיע כספי ממשלה רבים יותר בחינוך ובבריאות. האם קיימות פה סתירות?

2. בכל אחת מאמירות אלה מגיעים למסקנה. אילו מהמסקנות שגויות ומדוע?

- רוב האנשים רוצים להתחתן — לכן יש לעודד נישואין מוקדמים.
- טיסה מלונדון לניו-יורק נמשכת חמש שעות. לכן משך הטיסה מניו-יורק ללונדון חייב להיות זהה.
- אילו היו אוסרים כניסה לעיר במכוניות פרטיות, אנשים היו צריכים ללכת ברגל לכל מקום.
- משמעותה של דמוקרטיה היא שפוליטיקאי נבחר על ידי רוב הבוחרים, כך שלממשלת המדינה יש בהכרח יותר תומכים מאשר מתנגדים.

* 3. האם יש סתירות אמיתיות בדוגמאות הבאות? אם יש — מהן?

- חץ אחד של שלט הכוונה מורה שהמרחק לבוסטון הוא 10 קילומטר והחץ השני מורה שהמרחק הוא 12 קילומטרים.
- עלינו להיות טובים לבעלי-חיים, לכן עלינו למנוע מהעירוניים להחזיק כלבים.
- כמנהיג עלי למלא את רצונותיהם של תומכיי.
- יש להתיר לאנשים לבזבז את כספם כרצונם, אבל אסור להרשות להם לשלם עבור קבלת טיפול רפואי טוב יותר מזה הניתן לעניים.
- אילו היו לתלמידי בית-ספר עוד שלושה חודשי חופשה בכל שנה, המורים היו שמחים, כי גם הם היו מקבלים חופשה ארוכה יותר והיו להם כיתות קטנות יותר.

4. אילו מהמסקנות הבאות הן מסקנות שגויות?

- קופסה גדולה של דגנים עולה כפליים מקופסה קטנה, לכן אין הבדל בין קניית קופסה גדולה לבין קניית שתיים קטנות.
- תלמידים יודעים מה טוב בשבילם, לכן צריך לתת להם להחליט אילו מקצועות הם ילמדו.
- בעבודה פיזית אדם עובד קשה יותר מאדם שרק אומר לאחרים מה לעשות — לכן הוא צריך לקבל משכורת גבוהה יותר.
- קיימות הוכחות רפואיות לכך שעישון מזיק לבריאות, לכן יש להעלות את מחירן של הסיגריות וכך להרתיע אנשים מלקנותן.

פעולה

1. בחרו אמירות שונות.
2. נסו למצוא ביניהן סתירות.
3. אם אמירה אחת אמורה להיות מסקנה המבוססת על אמירה אחרת, בדקו האם המסקנה שגויה.
4. שימו לב לכך שמסקנות מסוימות יכולות להיות נכונות במצב מסוים אך שגויות במצבים אחרים.

פרוייקט

1. נהלו דיון בשאלה — האם קיימת סתירה באמירה הבאה: "אנשים חייבים להיות חופשיים להביע את עצמם ולעשות מה שהם רוצים. הם צריכים להיות מוגנים מפני אלה שמנסים לשלול מהם חופש זה".

* 2. מה דעתך על המסקנה הבאה: "איש אינו רוצה לעשות עבודות מלוכלכות ומסוכנות (כרייה, ביוב, איסוף אשפה) לכן יש לשלם לאלה המוכנים לעשות עבודות אלה יותר מאשר לאחרים".